

Havs- och vattenmyndigheten
Gullbergs strandgatan 15
411 04 Göteborg

Dnr 264-19

Malmö 16 april 2019

REMISSVAR: Remiss av Vägledning för prövning av små avloppsanläggningar

---

Avfall Sverige är branschorganisationen inom avfallshantering och återvinning. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadör, katalysator och garant för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, ett hundratal tillverkare, konsulter och privata utförare aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sveriges årsmöte har fastställt ett antal ståndpunkter som är vägledande för ställningstaganden och åtgärder för att utveckla avfallshanteringen och kommunernas roller.

Avfall Sveriges stödjer avfallshierarkin som princip och anser också att det är viktigt att motverka nedskräpning och dumpning. Vidare anser Avfall Sverige att avfall som en gång har bortskaffats kan återvinnas, till exempel genom så kallad landfills mining, om det sker på ett ur miljösynpunkt acceptabelt sätt.

Avfall Sverige anser att avfallshanteringen är en väsentlig del av samhällets infrastruktur och att avfallshanteringen ska ge en god och behovsanpassad service till medborgare och verksamheter. Avfall Sverige anser att producenterna har ansvar för utformning av alla de produkter som sätts på

marknaden och att avfallshierarkin följs. Förorenarens betalningsansvar och principen om producentansvar är också centrala aspekter som ska fullföljas.

Avfall Sverige anser att frågor om avfallshantering ska integreras tidigt i planarbetet och att kommunernas avfallsplaner är en självklar del i den fysiska planeringen.

Avfallsanläggningar ska lokaliseras, utformas och drivas så att människors hälsa och miljön skyddas på både kort och lång sikt.

Avfall Sverige förordar en helhetssyn när det gäller insamlingen av olika avfallsfraktioner. Avfallshantering bör samordnas med annan infrastruktur, exempelvis transporter, energiförsörjning med mera för att uppnå synergieffekter. Teknikutveckling och bättre miljöprestanda hos avfallsanläggningar är viktigt för att minimera miljöpåverkan och öka återvinningen av energi och material.

2. Sammanfattning

- Avfall Sveriges remissvar avgränsas till de aspekter som har *direkt eller indirekt koppling till skyldigheten enligt 15 kap. 20 § miljöbalken att borttransportera hushållsavfall*, till vilket avfall från små enskilda avloppsanläggningar kan hänföras.
- Avfall Sverige *välkomnar* att Havs- och Vattenmyndigheten har tagit fram förslag till en vägledning för prövning av små avloppsanläggningar.
- Avfall Sverige har en del synpunkter avseende *terminologi*. Synpunkterna avser att begreppet "avfall" bör användas istället för "renhållning".
- Avfall Sverige anser att uttalandena i Naturvårdsverkets tidigare handbok 2008:3 i sin helhet bör utgöra en del av kommande vägledning i syfte att *ge tydlig vägledning till avgränsningen för när fraktioner från små avloppsanläggningar utgör hushållsavfall*.
- Miljönämnden behöver i sin prövning av en anläggning *beakta avfallsföreskrifternas krav* för att säkerställa att avfallshantering från anläggningen kan ske.
- Avfall Sverige beklagar att de förslag till bestämmelser som lämnades av Havs- och Vattenmyndigheten i *myndighetens rapport "Tydligare regler för små avloppsanläggningar och tillhörande konsekvensanalys"* inte har beslutats av regeringen.
- Avfall Sverige och Sveriges Kommuner och Landsting har tagit fram *typbestämmelser med kommentarer som vägledning till kommunerna för utformning av renhållningsordningens avfallsföreskrifter*.

3. Generella kommentarer

Avfall Sverige välkomnar att Havs- och Vattenmyndigheten har tagit fram förslag till en vägledning för prövning av små avloppsanläggningar.

3.1 Begrepp

När det gäller begrepp förordar Avfall Sverige att begreppet avfall används istället för renhållning, då det är modernare och bättre överensstämmer med det allmänna språkbruket i branschen. Begreppen avfallsföreskrifter, avfallstaxa, avfallsansvar etc bör därför användas i vägledningen. Det formellt juridiska begreppet är renhållningsordning, som består av avfallsföreskrifter och avfallsplan¹. När begreppet används första gången är det lämpligt att ange att begreppet avfallsföreskrifter därefter är det som används eftersom det är i avfallsföreskrifterna som formellt bindande krav kan regleras gentemot fastighetsinnehavare i kommunen (avfallsföreskrifterna utgör bindande normföreskrifter medan avfallsplanen inte kan reglera bindande krav mot fastighetsinnehavare).

Ibland används begreppet slamtömning och ibland slamsugning. Avfall Sverige förordar att begreppet slamtömning används genomgående.

Avfall Sverige förordar vidare att begreppet fastighetsinnehavare används istället för fastighetsägare. Fastighetsinnehavare har en bredare innebörd än fastighetsägare och det är gentemot fastighetsinnehavare som 15 kap. miljöbalken reglerar krav².

3.2 Kommunens avfallsansvar enligt 15 kap. 20 § miljöbalken

Den i 15 kap. 20 § lagstadgade kommunala renhållningsskyldigheten innefattar en skyldighet för kommunen att samla in, borttransportera, återvinna och bortskaffa hushållsavfall och med hushållsavfall jämförligt avfall.

Slam och andra fraktioner från avloppsanläggningar utgör hushållsavfall när avfallet genereras i anläggningar upp till viss storlek och omfattning. En viktig prioritet för kommuner och kommunala bolag inom ramen för den kommunala renhållningsskyldigheten är att säkerställa att så mycket slam och andra avloppsfraktioner som möjligt kan nå fullgod återvinning genom bland annat rötning och uppgradering till biogas, men även återföring av växtnäring till produktiv mark där så är möjligt.

Naturvårdsverket gav i Handbok till allmänna råd, Handbok 2008:3 (utgåva 1, juli 2008) gett sin syn på när små avloppsanläggningar ger upphov till hushållsavfall:

---

¹ Jfr 15 kap. 41 § miljöbalken.

² Begreppet fastighetsinnehavare definieras i 15 kap. 8 § MB genom hänvisning till bestämmelsen i 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) där de rättssubjekt som jämställs med ägare av fastighet räknas upp i punkterna a-f. Som ägare av fastighet jämställs därmed exempelvis tomträttsinnehavare.

”Det avfall som hushållen producerar i form av urin, fekalier, latrin, blandat avlopp, slam från slamavskiljare samt filtermaterial från filter med egenskaper eller tömningsintervall motsvarande slamavskiljare är alltså hushållsavfall. Markbäddsmaterial och fosforavskiljande material som kan anses ingå i anläggningen och som har längre utbytestid (mer än 5 år) borde däremot betraktas som byggavfall/ verksamhetsavfall”.

Avfall Sverige konstaterar att delar av uttalandena i nämnda handbok refereras i förslaget till vägledning. Men Avfall Sverige anser att uttalandena i sin helhet bör utgöra en del av kommande vägledning i syfte att ge tydlig vägledning till avgränsningen för när fraktioner från små avloppsanläggningar utgör hushållsavfall.

Med stöd av 74 § 1 p. avfallsförordningen (2011:927) har kommunen bemyndigande att ställa krav på hur anordningar för hantering av avfall ska vara beskaffade och skötas. Eftersom små avloppsanläggningar utgör anordningar för hantering av avfall innefattas de i detta bemyndigande.

Bemyndigandet utnyttjas genom att kommunen i avfallsföreskrifterna kan ställa krav på anläggande av små avloppsanläggningar. Detta innefattar bland annat maximalt avstånd mellan uppställningsplats för slambil och anläggning under normala förhållanden, höjdskillnad mellan uppställningsplats för fordon och botten på anläggning, åtkomst till anläggning som kräver byte av fosformaterial. På motsvarande sätt kan kommunen ställa krav på fastighetsägare när det gäller åtgärder inför hämtning av avfall från små avloppsanläggningar.

Miljönämnden behöver i sin prövning av en anläggning beakta avfallsföreskrifternas krav för att säkerställa att avfallshantering från anläggningen kan ske. Prövningen av en avloppsanläggning sker i sig med stöd av miljöbalkens bestämmelser. Krävs bygglov handläggs detta av byggnadsnämnden med utgångspunkt i plan- och bygglagen med anknutna förordningar. Möjligheterna till avfallshantering har betydelse både inom tillståndsprövning enligt miljöbalken och vid bygglovsprövning. I miljöbalken finns vissa möjligheter att förena tillstånd med villkor som behövs om avfallshantering, återvinning och återanvändning, om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön (19 kap. 5 § 9 p. och 22 kap. 25 § 8 p. miljöbalken). Rättsläget får betraktas som oklart i fråga om vilka krav som kan ställas på lokaliseringen, ur ett miljöbalksperspektiv, när lokaliseringen är olämplig ur avfallsföreskrifternas lydelse och detta till exempel innebär att avfallshantering från anläggningen endast kan ske med stora svårigheter.

Om en fastighetsinnehavare inte kan uppfylla de avståndskrav som anges i avfallsföreskrifterna har avfallsansvarig nämnd möjlighet att medge att anläggningen placeras på annat avstånd om det finns särskilda skäl. Den formella prövningen av placeringen inom ramen för bygglov eller miljötillstånd görs som framhållits tidigare av den nämnd som meddelar tillstånd eller bygglov. Avfallsansvarig nämnd kan yttra sig till den nämnd som ger tillstånd och meddelar sina synpunkter.

Det kan således konstateras att kommunen redan med stöd av gällande lagstiftning har tämligen goda möjligheter att reglera både anläggandet av små avloppsanläggningar och tömningen av desamma.

3.3 Tidigare förslag till nya bestämmelser i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ("FMH")

För övrigt beklagar Avfall Sverige att de förslag till bestämmelser som lämnades av Havs- och Vattenmyndigheten i myndighetens rapport "Tydligare regler för små avloppsanläggningar och tillhörande konsekvensanalys"³ inte har beslutats av regeringen.

Avfall Sverige hade särskilt velat se en förordningsreglering av en föreslagen 16 c § FMH:

En avloppsanläggning ska utformas enligt följande.

- 1. Avloppsanläggningen ska anläggas så att den är åtkomlig för underhåll, kontroll, service och tömning av avloppsfraktioner.*
- 2. Om anläggningen har en infiltrerande del ska den utrustas med en del som möjliggör kontroll av grundvattennivån i direkt anslutning till avloppsanläggningen.*
- 3. Anläggningen ska placeras så att den inte riskerar att skadas av betande boskap, rötter från växtlighet, fordon eller motsvarande.*
- 4. Dag-, backspolnings-, och dräneringsvatten samt därmed jämförbart vatten får inte tillföras anläggningen.*

För uppfyllande av den i 15 kap. 20 § miljöbalken reglerade kommunala renhållningsskyldigheten avseende borttransport av hushållsavfall – däribland slam och andra fraktioner från avloppsanläggningar - hade tydligare krav på möjligheten att tömma anläggningar varit särskilt välkommet.

3.4 Avfall Sveriges och Sveriges Kommuner och Landstings underlag för avfallsföreskrifter

Avfall Sverige och Sveriges Kommuner och Landsting har tagit fram typbestämmelser med kommentarer som vägledning till kommunerna för utformning av renhållningsordningens avfallsföreskrifter⁴.

I underlaget finns förslag till bestämmelser både avseende anläggande av små avloppsanläggningar och åtgärder inför hämtning av avfall från anläggningar. Underlaget bifogas som en bilaga till föreliggande remissvar, se [bilaga 1](#). Bestämmelserna återges nedan och de utgör en viktig utgångspunkt för vilka möjligheter kommunen har, att med stöd av avfallsföreskrifterna, reglera krav på anläggande respektive tömning av små avloppsanläggningar.

---

³ Remitterad av Miljö- och energidepartementet år 2017 med Dnr M2016/02191/Nm.

⁴ Avfall Sveriges rapport 2017:1/SKLs Cirkulär 16:71.

Bestämmelse om anläggande av anläggningar i underlaget:

14 § Vid anläggande av små avloppsanläggningar, fettavskiljare eller tank för matavfall ska inte avstånd mellan uppställningsplats för slambil och anslutningspunkt för tömning överstiga 10 meter såvida inte särskilda skäl föreligger. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställningsplats och botten på anläggningen ska vara mindre än [X] meter, om inte särskilda skäl föreligger.

Vid installation av bottentömmande behållare ska anläggningen utformas så att den är åtkomlig för fordon utrustat med kran.

Anläggning som kräver byte av filtermaterial ska anläggas så att den är åtkomlig för hämtningsfordon. Anläggningar där hämtning av filtermaterial ska ske i filterkassett eller säck ska anläggas så att hämtning med fordon utrustat med kran kan utföras.

Anläggande ska ske så att avståndet mellan kranfordonets uppställningsplats och filterkassett eller säck inte överskrider [X] meter för filterkassett eller storsäck som väger högst [X] antal kilogram eller har en volym på [X] kubikmeter, om inte särskilda skäl föreligger.⁵

Vid installation och anläggande av små avloppsanläggningar, fettavskiljare, tank för matavfall eller anläggning som kräver byte av filtermaterial ska hänsyn tas till vad som utgör en god arbetsmiljö vid hämtning av avfall från anläggningen.

Bestämmelse om åtgärder inför hämtning av avfall från anläggningar:

17 § Det åligger fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren att inför hämtningstillfället placera storsäck, filterkassett eller annan flyttbar behållare som ska tömmas med fordon utrustat med kran, inom längsta tillåtna avstånd enligt 14 §.

Inför tömning ska fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren förbereda anläggningen så att tömning kan ske med det fordon som används.

Små avloppsanläggningar, fettavskiljare och tankar för matavfall ska vara lätt tillgängliga för tömning. Lock eller manlucka som öppnas manuellt får inte vara övertäckt eller fastfruset när tömning ska ske. Lock eller manlucka får väga högst 15 kilogram, om inte särskilda skäl föreligger. Om brunnen eller tanken öppnas genom att locket kan dras åt sidan får locket väga högst 35 kilogram, om inte särskilda skäl föreligger.

Anläggningen ska vara tillsluten på ett barnsäkert sätt och försedd med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn till anläggningens beskaffenhet och belägenhet.

Avstånd mellan uppställningsplats för slambil och slambrunn får vid hämtning inte överstiga [10] meter om inte särskilda skäl föreligger.⁶

⁵ De ”X” som anges inom hakparentes innebär att den enskilda kommunen själv väljer vad som ska regleras i de egna avfallsföreskrifterna.

⁶ De ”10” meter som anges inom hakparentes är ett förslag till reglering som Avfall Sverige och SKL har angivit i syfte att ta höjd för arbetsmiljökrav vid normalhämtning, där 10 meter tidigare har varit avstånd som har figurerat i uttalanden

Tydliga instruktioner som behövs i samband med hämtning ska tillhandahållas av fastighetsinnehavaren och nyttjanderättshavaren i god tid innan tömning och ska finnas tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen. När anläggningen är belägen utanför fastigheten ska den vara markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

Fastighetsinnehavaren är skyldig att vidta erforderliga åtgärder för att skydda sin anläggning från skador vid tömning.

Filtermaterial i lösvikt ska vara sugbart, i förekommande fall efter vattentillförsel. Efter hämtning av uttjänt filtermaterial från fosforfällor ska nytt filtermaterial tillföras anläggningen genom fastighetsinnehavarens eller nyttjanderättshavarens försorg. Renhållaren har rätt att lämna kvar vattenfasen i slamavskiljare efter verkställd slamtömning.

Renhållaren ska ha tillträde till de utrymmen på fastigheten där arbetet ska utföras. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas till renhållaren. Ändringar ska utan anmaning meddelas renhållaren.

3. Specifika kommentarer

För specifika kommentarer till olika avsnitt i förslaget till vägledning, se [bilaga 2](#) i form av Excelfil.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår rådgivare Jenny Westin, jenny.westin@avfallsverige.se, eller till vår jurist Sven Lundgren, sven.lundgren@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 00.

Med vänliga hälsningar,
Avfall Sverige

Weine Wiqvist
VD

---

från Arbetsmiljöverket. En annan sak är att Arbetsmiljöverket inte har mandat att ställa krav på vissa maximala avstånd för slangdragning utan arbetsmiljökrav måste ge utrymme för att lösa slamtömningen på alternativt sätt, t ex längre slangdragningslängd mot extra avgift som en följd av t ex extra bemanning.